

בעזהשי"ת

ספר

תפארת שלמה

על התורה

מאת הגאון הגדול מוה"ר
שלמה שניידער זצ"ל
בן הגאון האדיר מוה"ר
משה שניידער זצ"ל

שנת תש"ע

לזכר נשמת הגאון המחבר
מורנו ורבנו הגאון הגדול

הרב שלמה

בן

הגאון האדיר הרב משה

שניידער זצ"ל

ש יר השירים אשר לשלמה

ל ילות כימים הקדיש לתורתו

מ סילת ישרים היתה דרכו

ה וראה וחכמה האיר לעמו

נפ' א' דר"ח אייר תשנ"ה

ת.נ.צ.ב.ה.

מאת משפחתו

המוציאים לאור דברי תורתו

©
כל הזכויות שמורות

הכתובת בארץ ישראל:

משפחת שניידער

רחוב גולדקנופף 12/3

רמת שלמה, ירושלים

02-571-1988

הכתובת בחו"ל:

משפחת שניידער

3116 Avenue L
Brooklyn, New York 11210
718-258-9454

משפחת רבינוביץ

2078 New York Avenue
Brooklyn, New York 11210
718-692-3903

רבנו הקדוש כו' אשר צריך כיאור מי הוא האיש אשר קרא ר"ע רבנו הקדוש ע"כ. ועי' בס' מאור עינים פכ"ב שהוכיח ממכילתא הנ"ל שהיו שני רבנו הקדוש ע"ש. ועי' בס' בית יהודה פק"ב לריב"ל ז"ל שכ' ע"ד המ"ע הנ"ל ז"ל ואני תמה מאד על החכם בעל מ"ע שנעלם ממנו שהי' גם אמורא רע"ק ועליו כיוונה המכילתא, ועוד רבים רע"ק ע"כ.

וראיתי בפ"י המלבי"ם ז"ל על המכילתא שם דגס אמר רבי אבא דבר הסיח לי רבנו הקדוש, וכן מצאתי עוד בפ"י באר אברהם שם דמ"ש ר"ע, טעות הוא וצ"ל אמר ר' אבא. ומצאתי בילקוט שמעוני (בשלח טו סי' ונה) דגס א"ר אבא הדבר הזה הסיח לי רבינו הגדול. ועי' במדרש תנחומא (בשלח סי' יח) אמר רב אחא הסיח לי רבנו הגדול. ועי' בשמ"ר פכ"ד ס"ד ר' אבא הסיח לפני רבינו.

ולפ"ז צ"ע אצלי אי הני אמוראים ר' אבא או ר' אחא כווננו לר"י הנשיא, ואי תנאים היו בשם זה נמי צ"ע אצלי אי כווננו לר"י נשיאה, דהני קדמו והני אחרו, וצריך בירור רב. וע"ע בפ"י מהרז"ו בשמ"ר הנ"ל ז"ל ר' אבא הסיח לפני רבינו, הובא במכילתא פסוק ויסע, ור' אבא הוא אמורא, ואינו נזכר במכילתא שם אמורא. ושם הגירסא ר' עקיבא, ולא יתכן שהרי ביום שמת ר"ע נולד רבי כו'. אלא הנכון כג"י התנחומא א"ר אחא סח לי רבינו וכו' עכ"ל. וראיתי בתורה שלמה (בשלח פט"ו אות רמח בבאורים) שהביא המכילתא בזה"ל אמר רבי אבא הדבר הזה הסיח לי רבנו הגדול (הוא רבי חייא) ע"כ, ודוק.

ששהששהששהששה

בס"ד י"א שבט, תשלז
כבוד אאמ"ו הגאון האמיתי שליט"א

אחדשה"ט באה"ר, נתקשיתי קצת כפי בשלח (טז כו-כט) להבין איזה איסור עברו כמה שיצאו ביום השבת ללקוט המן, מאחר דלא מצאו. ונראה דהיציאה גופה היא האיסור דעברו אהא דששת ימים תלקטוהו וביום השביעי שבת לא יהי' בו. ועי' ברלב"ג כאן ודוק. ועי' באוה"ח ז"ל, ששת ימים, הכוונה בזה להזהירם לבל יצאו ללקוט, ופי' לא יהי' בו לא יהי' בו מעשה זה של הלקיטה כו', ולזה כשיצאו מן העם ללקוט אמר ד' להם עד אנה מאנתם לשמור מצותי וגו' הרי שעברו על הלאו. והיכן מצינו אזהרה זו שאמר להם כן, ואם כוונתו על דיוק הנשמע מאומרו ששת ימים לבד, לאו זה לא יקרא לאו אלא עשה כדין לאו הבא מכלל עשה ולא יוצדק לומר להם עליו מאנתם לשמור כי לשון שמירה יאמר על לאו וכו' ע"ש. ועע"ש וז"ל מצותי ותורותי, כי מצינו להם שעברו על כ' מצות, א' שאמר להם אל יותר ממנו והותירו, וב' שאמר להם תלקטוהו וגו' וביום השביעי לא יהי' בו הלקיטה ועברו ויצאו ללקוט, לז"א עד אנה מאנתם לשמור מצותי וכו' ע"ש.

ועי' בערכין טז סע"א שנים במן, אל תצא ויצאו, אל תותירו ויתירו (לא מצינו כן במקרא, אלא הכוונה אקרא אל יותר (יט) ואקרא לא תמצאוהו בשדה (כה) ודוק), ומשמע נמי דהאיסור הי' עצם היציאה. וערש"י שכ' דעיקרו של קרא דאל יצא איש ממקומו קאי על לוקטי המן (טז כט), וא"כ י"ל דהאיסור הי' על היציאה חוץ לתחום, ועי' ברלב"ג הנ"ל ודוק. ועי"ל דאיסור היציאה הי' משום הוצאת כלים ללקוט וכמ"ש בחזקוני (כו) וז"ל יצאו מן העם ללקוט, וחללו את השבת בהוצאת כליהם. וכבר אמר שבתון שבת קדש לד' מחר עכ"ל. ועתו"ס ספ"ק דעירובין דהכי משמע פשטי דקרא שאל יצא בשבת עם כליו ללקוט את המן כדרך שעושין בחול ע"ש ודוק. אך עי' בתוס' שבת פז: ד"ה אתחומין, וצע"ק ודוק.

ועי' במשך חכמה ודוק.

ויש לעי' אי באמת לקטו, על איזו איסור עברו, וראיתי שכ' בספורנו ז"ל ללקוט, וזה הי' חלול שבת בלי ספק אם היו מלקטים הדבר ממקום גדולו כאמרם ז"ל (שבת פ' כלל גדול אמרו) האי מאן דעקר כשותא מהזמי והידי חייב משום תולש עכ"ל (עי' שבת קז:) ועי' בשו"ת אבני נזר חא"ח סי' קל שכ' דדבריו ז"ל תמוהים בפרט שבגמ' דרשו אל יצא איש ממקומו לצאת בכלי ללקט המן, משמע שלקיטה עצמה אינה מלאכה.

וק"ל מאי דמדמה ל' להספורנו ז"ל להא דתלש כשותא מהזמי והיגי, דהתם הרי עוקר דבר מגידולו, דמארעא קא רביא, עי' בפ"י ר"נ גאון ובהגהות הב"ח שבת שם ובערוך ערך כשות, וערש"י שם דמאורא רבי. אך במן הרי המטיר להם ד' לחם מן השמים מוכן לאכול. וראיתי בכלי חמדה שכ' דהספורנו ז"ל ס"ל דמן נקרא גידולי קרקע ולהכי ח"ב בלקיטתו משום תולש, אך שוב כ' דל"ב גיד"ק אלא דהי"ל יניקה מדוריר עש"ב. ולענ"ד ק"ל למימר הכי, עי' ביומא עה: אריב"ח טל מלמעלה וטל מלמטה ודומה כמו שמונה בקופסא, וא"כ הי' המן מונח על הטל ומכוסה בטל, וכיון דהי' מונח על הטל שהי' על הארץ איך שייך לאסור לקיטתו שמום תולש, וצ"ע אצלי.

והנה במשך חכמה הנ"ל כ' דהאיסור משום עימור רק תלי בפלוגתא אם יש עימור שלא בגיד"ק ע"ש. ועי' שבת עג: ועי' אר"ז הל' שבת אות נז (מלאכת מעמר) ובס' יראים סי' קב (המעמר) ובסביב ליראיו שם (אות י"ב) ובתועפ"ר על ס' יראים השלם סי' רעד סקכ"א וכב ובמנ"ח מצוה לב כמוסך השבת סק"ד ודוק ובס' אגלי טל (מעמר) ודוק.

ועי' בשו"ת בנין שלמה סי' יט ובתורה שלמה בשלח במילואים סי' ח"י ודוק.

ועי' בדברינו בחדושי שלמה לברכות מח: ודוק.

בברכת כט"ס כעת"נ בנך,
בלו"נ שלמה"ק

ששהששהששהששה

ויאמר משה וגו' קח צנצנת אחת וגו'
(טז לג).

פרש"י ז"ל צנצנת, צלוחית של חרס, כתרגומו. והנה כת"א ליתא, ורק בתיוב"ע אי' סב צלוחות דפחר חדא, אך לא מצינו בפרש"י ז"ל עה"ת שיזכיר תיוב"ע. ועי' בזכרון לאברהם לר"א קרלינר ז"ל שברש"י כת"י הגירסא, למשמעו, תחת כתרגומו. ועי' בנחלת יעקב שכ' דאע"ג דהתרגום לא אמר אלא צלוחית, י"ל דס"ל לרש"י דסתם לשון צלוחית היא של חרס. ואולי שבת"א שלפניו הי' דפחר, כמו שהוא בתיוב"ע עכ"ד. ובתורה שלמה כאן (סוף אות קצד) כ' דאולי כוונת רש"י ז"ל להמלה צלוחות (וזה כת"א א' של נחל"י הנ"ל).

ועי' במכילתא כאן, אינו יודע של מה הוא, אם של כסף או של זהב או של ברזל או של נחושת או של בדיל או של עופרת ת"ל צנצנת, לא אמרתי אלא דבר שהוא מציין מחבירו, ואיזה הוא דבר שהוא מציין לחבירו, אין אתה מוצא אלא כלי חרס. וע"ע בס' קרני רא"ם סי' לח או"ב.

ששהששהששהששה

בס"ד מוצש"ק בשלח י"ד שבט תשל"ח
כבוד חתני היקר הרה"ג מו"ה ראובן הערש
הכהן שטיין, שליט"א

אחדשה"ט באה"ר וד"ש רעיתך הרבנית שושנה תחי' וד"ש בתך חנה לאה תחי', בעברי על פרשת השבוע מצאתי מדרש, הובא בס' והזהיר יתרו לר' מרפי הספר (המיוחס למר חפץ אלוף כנראה, כי אין לי ס' הנ"ל, אך אם כן הוא נראה דהמחבר ז"ל הוא מגאוני בבל כי שם אלוף הוא בנוי שהשתמשו ב' אז, ועי' בתוס' מנחות קט ד"ה ולא) דלכך אמר משה ליהושע בחר לנו אנשים וגו' (בשלח יז ט) כדי שיבחר אנשים שנוולדו באדר שני כמותו. ובהערות שם כ' דלא מצא דרשה זו לא במכילתא ולא בתנחומא. ועי' בתורה שלמה שם עמ' ש"ן שהביא כת"י פי' עה"ת לא' מן הראשונים ז"ל וז"ל בחר לנו אנשים, שנוולדו באדר ב', ואין לירא ממכשפות, שהרי אין בו מזל, ובני עמלק היו מכשפים ויש להם יכולת ב"ב, ובחדש אדר ב' שאין בו מזל אין מצליחין עכ"ל. ועי'ע כילקוט ראובני ובפי' רב"ח ז"ל שם ודוק. ועי' בס' נפש חי' לש"ע א"ח ס' תקפ, ודוק.

והזיתי בס' חזקוני לרבינו חזקי' ב"ר מנוח ז"ל וז"ל בחר לנו אנשים, שנוולדו באדר שני ואין להם לירא ממכשפות שהרי אין בו מזל, ובני עמלק מכשפים הם ויש להם יכולת ב"ב מזלות, ובעת שאין בו מזל אין כישוף מצליח כו' עכ"ל.

ומצאתי עוד בבני יששכר (סוף מאמר א לחדש אדר) וז"ל אין הכשפים שולטים במי שנוולד באדר שני (רבינו אפרים עה"ת, הביאו הרב הגדול החיד"א בס' רב"ש לפי'). ונ"ל להיות שהכשפים נעשים ע"פ סדרי המזלות בשעה פלונית וביום פלוני דבמעשים משונים, והחדש הזה אין לו מזל כיון שהוא נוסף על ה"ב וכו' ע"ש.

והבני כותב לך כל זה כי בראותי דברי חז"ל הנ"ל נתעוררתי שבתי שושנה תחי' נולדה ג"כ באדר שני (כו) תתברך בכל הטוב יחד עמך לימים ושנים ארוכים עם כל

המשפחה תחי'. אגב, אידי דאיירי' ב', אני נולדתי בג' אדר (בשנה פשוטה), ועי' בעזרא (ו טו, טז) דבו ביום היתה חנוכת בהמ"ק בימי עזרא. ונזכה לבנין בית שלישי בבא"ס ותזכה להשתתף בעבודה"ק עם שאר הכהנים המיוחסים,

כעת"נ חמ"ך באה"נ, שלמה"ק

ד"ש להוריק יחי'

ע"ד הס' והזהיר הנ"ל, ראיתי כעת בס' שם הגדולים לחיד"א ז"ל (מע' ספרים אות א) וז"ל והזהיר, כ' מהר"א שטיין בנמוקיו על הסמ"ג ריש דף רצד שס' הזהיר שמביאים התוס' נקרא והזהיר (עם ו') והביא ראיות. ובתוס' סוף מנחות, והביאם מרן כב"י סי' קכח כתוב ס' הזהיר עכ"ל.

והנה ראיתי כעת בס' פרדס הגדול סי' שא וז"ל ואף הרב רבינו קלונימוס מרומי נ"ע כו' ומראה ראי' בשאלתות דרב אחא בס' הזהיר, ואני עיינתי בספר הזהיר ולא מצאתי כו' עכ"ל. ועי' בהקדמה לס' והזהיר מ"ש הרי"מ פריימאן ז"ל, ודוק.

והנה ראיתי

והי' וגו' וכאשר יניח ידו וגבר עמלק (יז יא).

ופי' רמב"ן ז"ל וז"ל ע"ד הפשט כאשר הניח ידו באונס מפני כובד ידיו ראה שגבר עמלק, וצוה לאהרן וחזקו שיתמכו בהם ולא יניחם עוד. ורבותינו אמרו במדרש וכי משה הי' עושה שיגבר עמלק עליו, אלא אסור לאדם לשהות שלש שעות כפיו פרושות השמים עכ"ל. ועי' בפי' רב"ח ז"ל כאן (סוף יז יב, יג).

והנה רב"ח ז"ל הזכיר ס' הבהיר, וכן הזכיר הרקאנטי ז"ל כאן ע"ש. והמקור הוא שם סוף אות קלח, ועי' באור בהיר למהר"ר מרגליות ז"ל שם סק"ד ובתורה שלמה כאן סק"פ (השני), ודוק.

וראיתי בס' עולמות שחרבו עמ' סו וז"ל הרגיש (האדמו"ר מסטמר הגר"י ט"ב ז"ל) תחת אחד השיחים את דברי הרמב"ן פ' בשלח עה"פ וכשאר יניח ידו וגבר עמלק וכו'. נתבונן במצב של אז, עת צרה וסכנה נוראה, עמלק בא להלחם, משה וישראל כצער, ובכ"ז אם ההלכה נפסקת שאסור להשהות כפיו ג' שעות, מניח משה את ידיו על אף כי גבר עמלק. כלומר אין מציאות ללחום עם עמלק ולנצחו אם עוברים על ההלכה, ואם עוברים על ההלכה הרי ממילא זהו נצחוננו של עמלק ח"ו ע"כ.

גם ראיתי בשערי תורה (ירושלים תשרי תשכ"א עמ' קסט) וז"ל כשידיבר א' עם רבינו (הגר"י ז"ל מבריסק) אודות חד"מ, התנגד רבינו בחריפות נגד זה, והוסיף לו באמרו, שאפי' אם נדע שאם תקום החד"מ יבוא משיח ואם לא תקום לא יבוא ח"ו, אסור להקים. וכשהלה התפלא ע"ד הסביר לו רבינו, הנה אי' בסנהדרין צח. דמשיח יתיב ביני ענני אכלי חלאים, וכולן שרו ואסירי בחד זימנא (פרש"י מי שיש לו ד' וה' נגעים מתירין כל נגעתן ביחד ומקנחין אותן וחוזרין וקושרין אותן) איהו שרי חד ואסיר חד (משיח שרי חד נגע ומקנחו וקושרו ואח"כ מתיר האחר) אמר דילמא מבעינא דלא איעכב (ועושה כן ואינו מתיר שני נגעים יחד דסבר אי בעי לי לצאת וליגאל את ישראל לא איתעכב כדי קשירת שני נגעים ע"ש.) המבואר כאן, שמתי שהגיע זמנו של המשיח אינו מעכב ביאתו אף לרגע, והטעם דהרי העולם נדון לפי רוב זכויות, ואם ברגע א' עשה אחד מצוה שהכריע את העולם לכף זכות ונפסק הדין שיבוא משיח, ואם יתעכב

אולי בינתיים יעבור אחר על עבירה ויכריע לכף חובה ושוב כבר לא יוכל לבוא. והנה מצינו בעירובין מג. דאם יש תחומין למעלה מעשרה לא בא משיח בשבת ע"ש. והגם שאיסור תחומין אינו אלא מדרבנן (ואפי' לשי' הרמב"ם דהוי מה"ת אינו אלא ב"ב מיל, עי' בפכ"ז משבת ובהה"מ שם). חזי' שלמרות רצונו ומחירותו של המשיח לבוא מטעם שביירנו, אם יש איסור דרבנן התעכב ואינו בא. ואף שיתכן שבאותו שבת יעבור משהו על עבירות, והתוצאה שיצטרכו לחכות עד שהעולם יוכרע עוד פעם לכף זכות, ויתכן שזה יקח עשרות ומאות בשנים, אעפ"כ המשיח אינו בא. מה יש, ביאתו כרוכה בעבירה על איסור מדרבנן. וסיים רבינו, חד"מ אינו איסור מדרבנן אלא איסור דאו' ע"כ. ועי' מה שכתבנו בשו"ת דברי שלמה סי' תתתכ, ודוק.

ועי' בס' שי לתורה פ' שמות בשם בנו של הגר"י הנ"ל, הגרמ"ד סולוביצקי שליט"א בזה"ל ויהי בדרך במלון ויפגשו המיתו (שמות ד כד), פרש"י ז"ל מפנימה נענש מיתה, שנתעסק במלון תחילה. חזי' דבר נורא, הרי משה רבינו הי' צריך להיות מושיען של ישראל להוציאם ממצרים וליתן להם את התורה, וכ"ז לא הי' יכול להעשות ע"י נביא אחר אלא אך ורק ע"י נבואת משה, והי' לזה הרבה הכנות עד שהגיע לכך, שדיבר עמו הקב"ה בסנה, ונו"נ עמו חמשה ימים וכמבואר ברמב"ן. ואעפ"כ בגלל חטא קל שכזה, שנתעסק במלון תחילה, נתחייב משה רבינו מיתה, ואף דע"י מיתתו של משה לא יהי' מי שיוציא את ישראל ממצרים ותתבטל הגאולה ומתן תורה וכו', אעפ"כ נתחייב מיתה. ומבואר שאפי' ע"י חטא קל ביותר, כבר לא תתכן שע"י תבא הגאולה, שהגאולה לא יכולה לבא ע"י חטאים ע"כ.

והנה ראיתי